

U č i l a.

(Spisal J. Lapajne.)

(Dalje.)

Najvažnejše postavno določilo o učilih je v X. oddelku šolskega in učnega reda od 20. avgusta 1870. l., ki se glasi:

„§. 70. Vsaki učilnici je imeti vsa potrebna učila in samoučila. Da se pripravijo, naj se šolski voditelj zgledi tistoj oblasti, katera je po postavi v to odločena.

§. 71. Vsaki šoli naj se po potrebi dadé vsaj ta učila:

a) priprava k prvemu uku v čitanji; b) razbistrilni (nazorni) pripomočki k prvemu računskemu uku; c) podobe h kazalnemu uku; d) zémljina krogla (globus); e) na steno po en zemljevid vsake izmej obeh okroglih polovic zemlje na ravni ploskvi (planiglobien), po en zemljevid domače dežele, avstrijsko-ogrske države, Evrope in Palestine; f) vzorni obrazi k nauku v risanji; g) mala zbirka domačih naravnih teles ter najlažjega naravoslovskega orodja; h) šolska knjižnica.

§. 72. Vsak učenec naj ima v rokah samoučila, kolikor jih vsacemu razredu ali razdelku posebej odloči okrajni učiteljski zbor.

Razen potrebnih šolskih knjig naj po učiteljevi zapovedi ima vsak otrok svojo pisno deščico ter na poznejših stopinjah uka tudi potrebne pisne in risalne sešitke.

Šolske knjige in druga samoučila so otrokom dolžni kupiti roditelji ali njih namestniki in če je uboštvo dokazano, tisti, katere sili postava“.

Gledé učil so te določbe naj važnejše; na nje se more in mora učitelj opirati, kadar hoče, da ga šolske gosposke (krajni šolski svét, občina) preskrbé s potrebnimi učili in samoučili. Samoučila so dolžni omisliti otrokom stariši, oziroma občina pri ubogih učencih.

Ogromna večina sloveskih šol je preskrbljena z učili, katere najvažnejši ministerijalni ukaz zahteva; veliko šol je, katere imajo še vse več učil, kakor jih je v teh §§. navedenih; vendar je pa tudi nekaj šol, katere užé skozi 18 let pogrešajo nekaterih tū navedenih učil.

Važne so tiste ministerijalne naredbe, po katerih potrebuje slehernno učilo ministerskega potrjenja, enako kakor slehernna šolska knjiga, ki se učencu pri pouku v roko dà. Izdajejo se nekaj let sem posebni izkazi, ki se priobčujejo po zakonikih („Verordnungsblatt“ naučnega ministerstva, „Gesetzblatt“ iz Pichler-jeve zaloge) in se dobé tudi pri c. kr. založbi šolskih knjig. V teh izkazih (zapiskih) so od kraja za vse šole (ljudske in meščanske) knjige in učila vseh jezikov, ki so od ministerstva za šolsko rabo pripuščene.

Slednji zapisnik te vrste je od 28. maja 1887. l., št. 10.576.

Malo je učil in samoučil, katera sme deželna šolska gosposka odobriti v svojem delokrogu. Taka učila so: zemljevidi posameznih krajev, okrajev, mestnih načrtov in opisov. V delokrog deželnih gospodk spada tudi odobrenje taci pisank, na katerih so predpisi ali slike, ki kažejo, kako se drži pero, in sploh slike, ki so v zvezi s pisanjem. Pisanke pa, na katerih so obrazi, spadajoči k drugim predmetom (prirodopis, zemljepis, zgodovina) se sploh ne pripuščajo več. Predlagati v potrjenje ni treba le tistih pisank, ki nimajo razun napisa in liniature nikakoršnih družih črk ali slik.

So še nekatere ministerijalne naredbe, ki se tičejo učil, n. pr.:

Pisanke in tablice s kvadrati (za računstvo) in s prečkami (za lepomis) so prepo-vedane. (23/6 1885 in 19/12 1885, št. 23.017).

Pisanke in risanke morajo imeti močan in gladek papir.

V enem in istem okraji naj bodo enolični pisni zvezki.

Šolske knjige naj se ne menjajo vedno, marveč naj se obdržé enkrat vpeljane več let. —

Na platnicah šolskih knjig ne smejo biti neprimerni oglasi (anonse), ki niso s šolskimi knjigami v nikakoršni zvezi.

Le v onih krajih, kjer ni trgovcev za to, sme okrajni šolski svèt ali šolski sluga naprodaj imeti knjige in druga samoučila, pri čemer ne sme dobička iskati.

Table iz anatomije morajo se previdno rabiti, da se moralno - estetiški duh mladine ne pokvari. Take table ne smejo se staviti učencem pogosto pred oči.

Kakoršne morajo biti šolske table in druga učila, o tem govori §. 25. a ukaz ministerstva od 19. julija 1875. l. (o skrbi za zdravje po šolah) tako - le:

„Zastran stenskih pisalnih tabel je treba na to gledati, da so popolnoma gladke, dobro črne, in da so medle barve, da se okó varuje. Ako so lesene, naj se v to jemlje primerni trd les, brez grč in dobro posušen. Večkrat se morajo na novo prebarvati. Vse, kar se na stenske table piše ali riše, naj bode očesu vidno in razločivo. Da se stenske table snažijo, ne sme biti v nobeni šoli brez gobe in skleda za umivanje. Da table pridejo v pravi primeri do učenčevega očesa, se priporočajo romi (stojala), ki na prostem stojé, in mogoče storé, da se tabla, ki se v njih okoli osí suče, obrne, kamor hočemo. Posebno koristne so stenske table, ki se premikajo v okviru in v špuntu in se s pomočjo protiterja lahko pomikajo gor in dol.

Razen stenskih tabel gre posebno gledati na splošne pripomočke pri nazornem naku (kalupe, slične in plastične učne pripomočke, predložke za prvi rečni pouk, učne table, računske table, table za note in pevanje, predložke za pisanje in risanje i. t. d.). Ti bodo toliko bolj ugajali poučevalnemu namenu in toliko lažje bode varovati oči, v kolikor večji meri so speljane predstave, ki se na njih nahajajo, in kolikor bolje je pri teh razdeljeno pravo razmerje med svetlobo in senco; privzemši žive barve in obdržavši pravo mero pri predstavah in določevanju postanejo dotične slike jasne, določne, lahko umevne in tedaj toliko bolj živo pred oči stopajo. Kadar se izvolijo zemljepisne table, je treba gledati, da niso preobložene preveč s predrobnimi in posameznimi rečmi, kar se tiče imen in znamenj in, da s preobilostjo oči ne kvarijo. Pri risarskih predložkih je treba gledati, da se debelo in veliko najprej risa, vzlasti naj se odlikujejo karakteristični obrisi. Pri učilnih pripomočkih za nazorni nauk pri začetnem poučevanju, ki veliko enoterega izrazujejo, je treba gledati na to, da se posamezno pred drugim posebno razločno odlikuje, da se vzdržuje pravilno velikostno razmerje posameznih stvari med sabo, in da se stvar lažje spregleda, ako se različne barve primerno rabijo, ako se stvar, ki se ima poočitati, primerno sestavi (grupira) in praktično uredi.

Tolikanj bolj pa se ima skrbeti za učne pripomočke učencev.

Pri šolskih knjigah gre, določno na to gledati, da je papir dovolj močen, a ne siv, da je natis razločen, močen, ne prebled in ne pretesen, potem, da so črke tim večje, čim mlajši so učenci. Za zemljevide, šolske atlante itd. veljá isto, kar je bilo rečeno zastran učnih pripomočkov.

Pisne tablice (naravne, kamenite ali umetne) se imajo rabiti le za najpotrebnejše stvari, in kolikor gre se mora kmalu namesto njih rabiti pisni papir.

Papir, ki se ima rabiti v šoli, mora biti dovolj trden, močen, dobro liman in dosti bel, da se more nanj ali pisati ali risati.“

(Dalje prih.)